

muusika

Nr 2
vebruar
2011
hind 2,20 €
(34,42.-)

**Anna-Liisa
Bezrodny**

**Muusikakoolide
õppemaksust**

Mis on improvisatsioon?

SOOLO

Viiuli maagia

Intervjuu viiuldaja Anna-Liisa Bezrodnyga

KRISTEL PAPPAL
muusikateadlane

Aнна-Liisa Bezrodny on õppinud viiulit dotsent Ivi Tiviku ning oma vanemate professor Igor Bezrodny ja professor Mari Tampere-Bezrodny juhendamisel. Magistrikraadi sai ta 2006. aastal Londonis Guildhall Schoolis ja 2008. aastal Helsingis Sibelius Akadeemias. Ta on pälvinud auhindu mitmetel rahvusvahelistel konkurssidel, sealhulgas ka Guildhalli konkursi kuldmedali. Ta on esinenud Londoni Royal Festival Hallis, Barbicani keskuses, Wigmore Hallis, Berliini Konzerthausis, Kölni filharmoonias, Finlandia-talos, Moskva konservatooriumi suures ja väikeses saalis, Rahmaninovi saalis ja mujal. Praegu elab Anna-Liisa peamiselt Londonis, tegutsedes vabakutselise viiulikunstnikuna.

Anna-Liisa plaad "Con Spirito", mille andis välja Soome heliplaadifirma Alba, on leidnud väga positiivset vastukaja nii Euroopas (Soomes, Saksamaal) kui ka Ameerikas. Ta mängib seal koos Ivari Iljaga Elgari viiulisoonaati, Prokofjevi teist viiulisoonaati, Sibelius "Humoreske" ja Zimbalisti Fantaasiat Rimski-Korsakovi ooperi "Kuldkikas" teemadel. Mitmes arvustuses märgitakse, et "sellelt duolt tahaks rohkem kuulda", eriti tõstetakse esile Sibelius "Humoreske" ja Zimbalisti fantaasiat, aga ka sonaatide interpretatsioon saab kõrge hinnangu. Ajakirjas American Records Guide iseloomustatakse Anna-Liisat järgmiselt: "Ta ei ole mitte ainult suurepärase viiuldaja, vaid ta on pigem suurepärase muusik, kes mängib viiulit. Ta teab, kuidas panna fraasid voolama... Ta näitab ka head maitset, valides Ivari Ilja oma ansamblipartneriks. Viimane on suurepärase kammermuusik, kes on võimeline ennast maksma panema ilma partnerit üle mängimata. Bezrodnyl on kindel tehnika, hea intonatsioon ja sametine toon. Tahaksin sellelt duolt rohkem kuulda."

Kuidas sa ise kommenteeriksid esimese plaadi väljaandmist?

Mul on tõesti hea meel, et plaad on üllatavalt laialt levinud ja isegi Ameerikasse jõudnud. Pean väga tänulik olema helirežissööri-
dele Enno Mäemetsale ja Viive Mäemetsale, samuti Ivari Iljale – nad kõik on oma ala tõelised staarid. Ilma nendeta ei oleks olnud see plaad võimalik. Ja muidugi ka tänu emale, kes istus salvestamisel ja kuulas kõik üle. Peale enese mängu ongi kõige tähtsam see, et saad neid inimesi sada protsenti usaldada. Viiuldajal on instrument nii keha lähedal (puudub kõlaline distants), et on väga tähtis, et su kõrval on inimesed, kes oskavad öelda, mis tegelikult välja tuleb.

Millal algas sinu koostöö Ivari Iljaga?

Ivariga mängisime esimest korda koos 2005. aastal. Tundsin tema ees esimeses proovis nii suurt aukartust, et püüdsin väga mängida tema järgi (harjutasime Elgari sonaati). Ivari katkestas ja ütles: "Mis sa kahistad, MÄNGI!" Ja niisuguse väikese, lihtsa märkusega sai ta mu mängima. Ivari puhul imetlen seda, milline kõla, sügavus, fraas, *legato* võib olla klaveril. Koostöö temaga on mulle väga palju andnud. Tore oleks temaga mängida Prokofjevi f-moll sonaati, Francki, Beethoveni. Sostakovitši viiulisoonaati esitada oleks suur väljakutse.

Anna-Liisa koos vanemate Igor Bezrodny ja Mari Tampere-Bezrodnyga pärast kontserti Korsholmis 1991. aastal.

Kuidas suhtud märkustesse, mida teevad arvustajad?

Kindlasti on nendest midagi õppida, midagi kõrva taha panna, aga arvustus on ikkagi ühe inimese arvamus. Ei tohi arvustusse liiga emotsionaalselt suhtuda, olgu see hea või halb. Tuleb minna oma teed ja sellesse uskuda.

Kava plaadil oli väga hästi kokku pandud.

Kuna see oli mu esimene plaad, üritasime kava kokku panna minu isiksusest ja nendest paikadest lähtudes, millega ma seotud olen. Elgar Inglismaalt, Prokofjev Venemaalt, Sibelius Soomest... Ideaalis oleks pidanud kavas olema ka eesti helilooja. Õnneks sai nüüd Vanemuise teatri plaadile lindistatud ka Tambergi Viiulikontsert, nii et eesti autor tuli ikkagi juurde.

Kava mõjuvus on minule meelest sellest, kui kiiresti tunneb interpret ära, et teatud autori muusika on talle nagu emakeel. Kui olin 14-aastane, kuulsin esimest korda Elgari sonaati. Sellest hetkest tundsin, et nii, seda keelt ma räägin, seda keelt ma oskan. Sama oli Šostakovitši Esimese kontserdiga, Sibelius kontserdiga. Plaadil kavas olnud teosed tuleksid nagu minu enda seest. Sibelius "Humoreske" mängitakse kahjaks kogu maailmas vahe, aga nad on imeilusad omaette miniatuurid maailmas. Loodan, et kunagi saan neid esitada orkestriga.

Tambergi kontsert kõlab Vanemuise sümfooniaorkestri esimesel plaadil, dirigeerib Mihkel Kütson. Orkestril on seal veel kavas Tambergi Ballett-sümfoonia.

Mis sind köidab Tambergi muusika juures?

Tal on väga huvitav heli- ja tämbri maailm. Mäletan, kui kuulsin esimest korda Irina Botškova salvestust mõtlesin, et ma ei jaksa ära oodata, millal teost ise mängida saan; otsida, eksperimenteerida. Kontserdi algus on nagu unenäomaailm... Eks igal esitajal tekib erinev "lugu", mida teos talle tähendab. Tambergi kontsert on täis atmosfääri, kontraste – nagu meie talv ja suvi, ekstreemsed looduse karakterid.

Tambergi salvestamine lükkus edasi ebameeldiva juhtumi tõttu – komistasid ja murdsid käeluu.

Tegelikult oli nii, et enne seda olin murdnud varbaluu ja sellepärast komistasingi ja kukkusin käe peale. Kokku võttes võin aga öelda: elul on imekombel oma plaan, oma moodus, kuidas panna inimene puhkama. Enne seda olin täiesti üle töötanud. Nüüd sain keskenduda lugemisele, muuseumidele, sellele, mida kultuurielu pakub. Tunnen, et niisugune pealesurutud puhkuseperiood muutis mu mängu, pani mõtlema nii muusika kui ka tehnika üle

ning – milleks ma seda kõike üldse teen. Ja kui kergesti võib elu olukord muutuda, midagi katkeda.

Oled vabakutseline viiulikunstnik. Mida see tegelikkuses tähendab?

Vabakutselisus meeldib mulle just sellepärast, et saan ise otsustada, mida teen, millele keskendun. Üritan kombineerida viiulimängu erinevaid alasid: mängin solistina orkestri ees, annan soolokontserte, tegelen kammermuusikaga, õpetan, viimasel ajal olen olnud külalisena ka Philharmonia orkestri kontsertmeister. Kõik need komponendid täendavad üksteist. Kui solist seisab orkestri ees, on plussiks teada, kuidas on mängida orkestri koosseisus ja vastupidi. See kõik on omavahel seotud, annad ja saad vastu – ideaaljuhul. Muidugi on selline elu väga intensiivne. Selle tõttu ma ka üle töötasin, nagu paljud teised. Maailm läheb kiiresti edasi, muusikutele on ebakindlus tuleviku ees – milleni see kõik jõuab. Seetõttu võetakse vastu nii palju pakkumisi kui võimalik, vastavalt sellele, kui kiiresti inimene suudab midagi oma repertuaarist üles upitada ja sellega kohe lavale minna. Veebruaris 2010 oli mul Londonis Valentinpäeva kontsert. Kuu päeva enne seda kui olin just mänginud Mendelssohni kontserti Soomes, helistati Philharmonia orkestrist, ettenähtud solist oli murdunud käeluu, küsiti, kas saaksin tema asemel mängida Bruchi Esimest kontserti Royal Festival Hallis. Ma ei olnud pärast 12.–13. eluaastat seda kontserti enam mänginud, nüüd aga oli aega kuus päeva... Aga vastasin jaatavalt. See on ju London. Kui ütled "jah" ning tulemus ebaõnnestub, on see katastroof. Kui ütled "ei", ei pakuta sulle enam järgmine kord esinemist. Tänapäeval pead kahjaks kinni haarama neist sanssidest, mida elu pakub. Ja seetõttu pole vabakutselisena tegutsemine üldse kerge. Aga teist küljest ma naudin seda vabadust valida. Bruchi kontserti ette valmistades harjutasin kaheksa tundi päevas – ma pole eales nii palju harjutanud.

Milliste dirigentidega oled koostööd teinud?

Leif Segerstam, Eri Klas, Paul Mägi, Arvo Volmer, Juha Kangas, Mihkel Kütsen, Jüri Alperthen, Nikolai Aleksejev, Sian Edwards, Robin O'Neill, Tibor Boganyi, Mikk Murdvee, Tuomas Hannikainen, Patrick Gallois, Muhai Tang jne... Ootasin suures õhinaga koostööd Neeme Järvi ja ERSOga, meie kontsert pidi olema 11. märtsil 2011. Kahjuks muudeti see ära. Tavaliselt kui vahetatakse välja dirigent, jääb solist ikka samaks. Sedapuhku tõmmati (?) mind ka maha, Loodan siiski, et kusagil mujal õnnestub edaspidi Neeme Järviiga koos esineda.

Aga veel dirigentidest, kellega mul on olnud rööm solistina või orkestri kontsertmeistrina kokku puutuda. Näiteks Colin Davis, tõeline titaan, üks viimastest suurtest muusikutest. Olin Guildhall Schooli, Sibelius Akadeemia ja Viini Muusikakõrgkooli ühendorkstri kontsertmeister, kui ta dirigeeris. Või Robin O'Neill, Leif Segerstam ja Sian Edwards. Viimane dirigeeris Guildhall Schooli orkestrit, kui esitasin Sostakoviitši esimest viiulikontserti Londonis Barbicani saalis. Olen teinud hiljem mänginud ka Brahmsi ja Sibeliusi, ja meil on veel mitmeid tulevikuplaneid koos musitseerida.

Missugune on sinu tavaline päev Londonis?

Võiks öelda, et tavalist päeva mul tegelikult ei ole. Iga päev on erinev. Reisin kogu aeg Tallinna, Helsingi, Londoni ja paljude teiste kohtade vahet. Kõik päevad on segased, hullumeelsed. Mul

Ivi Tivik teeb tundi.

on eesmärgid, mille nimel töötan... Eile (8. jaanuaril) näiteks sain teada, et mul on nädala pärast kontsert, tuleb mängida Sibeliusi viiulikontserti. Iga asja jaoks peab olema valmis. Jaanuari lõpus tuleb kuus soolokontserti järjest, iga päev kontsert. Nendele lisaks on kaks esinemist trioga, kus mängin koos Henry-David Varema ja Ralf Taaliga. Sama trioga esineme 14. veebruaril Estonia kontserdisaalis. Märts on hullumeelne. 11. märtsil pidi olema kontsert Järviiga, mis nüüd ei toimu, 14. on kontsert Petrozavodskis, esitan Bruchi "Soti fantaasiat", 16.–19. olen Turus, mängin sealse filharmonia orkestriga Beethoveni kontserti kaks öhtut järjest, juhatab saksa dirigent Markus Huber. 19. märtsi hommikul lendan Londonisse, samal öhtul mängin Sibeliusi kontserti Londoni lähedal.

Inglise mentaliteet muusika osas on huvitav – see on ühest äärmusest teise, tippudest amatöörideni. Inglise iseloomustab üldse suur kultuurihuvi – mida sooviksin leida natuke rohkem ka mujal maailmas. Suurbritannias on palju poolamatöörorkestreid, kus mängivad nii professionaalid kui ka amatöörid, pärast tööd käiakse koos proovi tegemas. Sellised orkestrid vajavad sageli soliste, kontserdid toimuvad väga heades saalides väga kompetentsele publikule. Nad armastavad muusikat üle kõige. Olen mänginud nii professionaalsete kui ka poolprofessionaalsete orkestritega ning see on muidugi erinev kogemus. Esimene kord poolprofessionaalse orkestri ees esinedes tuli peaaegu et pisar silma – kuidas nad armastavad muusikat! See ei ole nende jaoks töö, vaid värske tuulepuhang. Ja see tuleb ka meile, professionaalidele, meelde, mille jaoks me muusikat teeme ja kui õnnelikud peaksime olema. Sellest tuleb endale pidevalt aru anda, siis inspireerib meie mäng ka teisi.

Kas oled Londonis kokku puutunud inimestega, kes veel su isa Igor Bezrodny mängu mäletavad?

Oi, isa meenutavad väga paljud. Näiteks Londoni sümfooniaorkestri kontsertmeister serblane Roman Simovic ütles mulle, et terve Serbia peab Igor Bezrodnyt jumalaks... Mul läheb alati süda soojaks, kui keegi nii ütleb, sest asjad ununevad. Suure vastustusega mainitakse isa esinemist Royal Festival Hallis 1958. aastal, kus ta ühel ja samal öhtul mängis Bach'i E-duur kontserti ja Sibeliusi kontserti Londoni Filharmoniaorkestriga Gennadi Rozdestvenski dirigeerimisel. Aasta tagasi seisin ise samal laval, mängides Bruchi kontserti. See oli tohutult suur au.

Ida Händeliga Wigmore Hallis 2008. aastal.

Isa oli nii tagasihoidlik inimene, ta kunagi ei reklaaminud ennast, tegi oma tööd, millesse uskus, siiralt ja südamest. Vahest ka sellepärast on tema nimi natuke unustusse jäänud. Kahjuks ka siin Eestis unustatakse, kes oli Igor Bezrodny ja kui palju on ta siin esinenud ja õpetanud. See on üldine tendents – unustada. Noort põlvkonda ei huvita, kuidas oli varem, et sellest õppida. Ma ei mõista, kuidas on võimalik üles kasvada ilma ajaloota. Ma ei räägi mitte ainult muusikast, vaid laiemalt. Lugesin praegu näiteks raamatut Nurejevist, alustasin raamatut Frida Kahlost. Kõige vastu tuleb huvi tunda, ka kujutava kunsti vastu. Käisin Londonis Gauguini näitusel, Djagilevi näitusel. Kõikidest nendest elamustest saame energiat, mida laval omakorda publikule edasi anda. Tähtis on ka balleti ja ooperi. Näiteks viiuldajal on väga kasulik kuulata lauljaid. Mu vanavanaema, laulja ja professor Jenny Siimon ütles alati, et laulmine ja viiulimäng on palju lähedasemad, kui me arvame.

Sooviksin väga, et noored põlvkonnal oleks nälg teadasaamise, uue informatsiooni järele.

Milline oli sinu lapsepõlv?

Lapsele on see loomulik, mis tal lapsepõlves on. Laps ei oska muuga võrrelda. Võin ausalt öelda, et olin vahest maailma kõige õnnelikum laps. Mul oli nii õnnelik lapsepõlv, nii lilliline, kui üldse olla võis. Vanemad armastasid teineteist üle kõige maailmas ja olid pealegi nii andekad... Kõike seda kodus sisse hingata on suur privileeg.

Mäletan, et kaheaastaselt tahtsin kangesti viiulit mängida, ema hoidis viiulit ja mina saagisin. Kui isa läks Jaapanisse, tõi ta mulle seal kaasa kuuetiiskümmendikviili. Alguses ma niisama lollitasin sellel, aga siis ema ja isa leidsid, et rikun niimoodi ennast ära, ja panid mind viiulit õppima Ivi Tiviku juurde, kes on lihtsalt kolossaalsete teadmistega viiuliopetaja. Mida ta teab, mida ta oskab, on kuldaväärt. Kuidas ta käed paika pani, kui kannatlik ta oli... Tema juures õppimine oli ka suur privileeg. Peaksime vahest endale rohkem teadvustama, milline suur isiksus meil siin Eestis Ivi Tiviku näol on.

Koduelust veel nii palju, et meil käisid külas Rozdestvenski, Bella Davidovits, Sitkovetski, Ljubimovid, Baškirovid, Virsaladze, Bermaniid – kõik olid armsad onud ja tädid, alles pärast sain aru, et need on suured gurud!

Sir Colin Davisega.

Sõitsime isa ja emaga palju ringi, nägin juba väikesest peale palju maailma. Ja muidugi keelteoskus, mis sellega kaasnes. Kohe alguses rääkis vene ja eesti keelt, hiljem lisandusid soome, inglise, rootsi, saksa.

Kes sind peale vanemate on veel mõjutanud?

Omal ajal mõjutas väga Philipp Hirschhorn. Vaatasime isa ja emaga filmi Brüsseli kuninganna Elisabethi viiulikontserti võitjatest 1970ndatel. Hirschhorn mängis seal Paganini kontserti ja Chaussoni "Poemi". Eriti hämmastas tema Paganini – kuidas ta teeb virtuossest loost niisuguse muusika, et hakkad lihtsalt nutma. Tema mäng oli midagi uskumatut. Kui palju energiat ta iga kord laval edasi andis... Suur isiksus on Ida Händel, ta on nüüd 84 või 85 aastat vana ja ta ikka esineb. See on maagia, mis ta mängust tuleb. Ei ole oluline, kui vana keegi on. Eesmärk ei ole see, kui briljantselt, kui kiiresti, kui puhtalt keegi mängib, vaid just nimelt niisugune maagiline mõju kuulajale. Ida Händel, nagu ka Colin Davis, Ivry Gitlis, on üks nendest "viimastest mohkantlastest", kes tulevad lavale ja publik on lihtsalt sõnuta, ei julge hingata. See tuleb seest, see ei ole pinnapealne efekt, see ei ole mäng – see on muusika.

Kuidas sa Ida Händeliga oled kokku puutunud?

Esitasime 2008. aastal Wigmore Hallis Vivaldi kontserti neljale viiulile, mina olin teine ja tema kolmas viiul. Mängisin talle ette Sibeliusi kontserti, pärast seda saime väga lähedaseks, tema suhtumine oli väga soe. Rääkisime palju, ta tundis loomulikult mu isa ja need olid väga huvitavad vestlused.

Varem oli viiulimängus kuldaeg – Fritz Kreisler, Jascha Heifetz ja paljud teised kõik nii erineva, täiesti oma näoga. Neil oli oma "hää", oma tämber – see on üks tähtsamaid komponente viiulimängus. Loomulikult on tehnika oluline, kuid ainult vahendina. Aga tämber – miks pööratakse praegu sellele nii vähe tähelepanu? Oleks väga kasulik, kui noored muusikud kuulaksid rohkem vanu salvestusi, erinevaid interpreteerimisvõimalusi, ja looksid selle põhjal oma tõlgenduse.

Mis on sinu meelisrepertuaar?

See muutub eaga. Eile just mõtlesin sellele. Näiteks Beethoveni

kontsert. Mängisin seda üksteist aastat tagasi ERSOga Arvo Volmeri dirigeerimisel (see oli viimane kord, kui ma ERSO ees seisin!). Olin siis nii noor ja rumal, et midagi kohutavat! Õppisin teose ära ja tänu emale sai see üles upitatud, aga on täiesti tõi, mis selle kontserdi kohta öeldakse – see on täiesti teine sfäär, milleni tuleb kasvada. Harjutasin seda üleile – alles nüüd avaneb vääke praokene arusaamises. Loomulikult on väga südamelehedane romantiline repertuaar, aga ka Beethoven, Mozart, Bach, Schubert nõuab aega, ka Schubertini tuleb kasvada. Schuberti oktetti mängisime Barbicanis ja Wigmore Hallis paari aasta eest: see on muusikaliselt ja tehniliselt ning ka ansamblimängus nii raske! Schubert on täius, ei ole sõnu selle kirjeldamiseks. Samas on väga tore tunne, kui midagi avaneb või mingi lambike süttib. See protsess on väga huvitav, sest hakkad teost nagu teisest küljest vaatama ning see peab iseenesest tulema. Mõistagi pole alati luksust mängida seda, mida tahaks. Ennast peab arendama.

On sul mingi oma harjutamise retsept?

Alustame sellest, et on tähtis harjutada mitte üheksa tundi ilma peata, vaid kolm tundi peaga. Üten ausalt: mulle on lapsepõlvest peale tehtud kõik nii lihtsaks, ema ja isa olid kogu aeg ümber, on õpetatud harjutama teadlikult ning ma arvan, et aja jooksul on see mul ka muutunud palju mõistlikumaks ja teadlikumaks. Varem oli nii, et kui harjutasin Soomes meil kodus, tormasid ema ja isa tuppa ja neil oli ikka ja jälle midagi öelda. Enam ema seda ei tee, vaid mina ise lähen küsima.

Olen hakanud palju rohkem mõtlema ja analüüsima. Aeglaselt harjutamine on uskumatult kasulik, enne tegin seda palju vähem, sest kogu aeg oli sees õhin, et vaat nüüd, nüüd mängime! See aga on halb. Enne kui lavale minna, tuleb endale need saladused verbaliseerida, laval olles aga unustada, et oleks vabadus teha, mida

tegelikult soovid. Sellepärast on ka väga tähtis harjutada regulaarselt, ka ajalises mõttes. Sest aega kokku pressida ei saa. Seda ma olen pidanud tegema – Brahmsi kontserdi kuu ajaga ära õppima või Bruchi kontserdi kuue päevaga uuesti meelde tuletama, aga see ei ole hea, ettevalmistus võib jääda ühekülgses. Mingid asjad arenevad iseenesest ja alateadlikult, selleks aga tuleb aega anda. Üldse, balans teadlikkuse ja alateadvuse vahel on väga oluline.

Et ennast laadida ja puhata, loed, käid kunstinäitustel. Milline koht on loodusel sinu elus?

Oo, väga tähtis. Kasvasin üles maal, Moskva lähedal Zagorjankas, käisime emaga naabrite juures kitsi lüpsmas. Naabritel olid haned, kanad, kitsed, aiamaal tomatid, kurgid, kartulid. Üldse on loomad mulle väga tähtsad, samuti ka loodus, millest saame hapnikku ja mida võiksime paremini hoida.

Loomadest oli meil koer, kolm kassi, kaks jänest, üks rott. Armastan väga hobuseid. Minu väga armastatud tädi Katrin Tamme (täpsemalt ema täditütar) tegeleb ratsaspordiga, ta oli kunagi üleliiduline meister koolisõidus. Kahjuks on ratsaspordikunst meil Eestis ka ära kadumas. Minu meelest on palju sarnast muusikal ja hobustega tegelemisel, sest viimane on nagu kammermuusika. Viieaastasest peale käisin koos temaga tallis ja õppisin ratsutama. Ma arvan, et kui minust poleks viuldajat saanud, tegeleksin hobustega. Viibimine loomade läheduses annab mulle energiat. Või metsas jalutamine, mida tänapäeval tuleb vähe ette. See on nagu mõtlemise puhastamine, et ennast tasakaalus hoida. Interpreet peab olema esinedes emotsionaalselt, psühholoogiliselt igast olukorrast üle, peab suutma kohe energiat koondada, kui vaja. Olla interpreet tähendab muusikasse kaevumist, lõpimatut enesearendamist. Olukorda, et nüüd olen valmis – sellist asja ei ole ilalgi olemas.

Proov Royal Festival Hallis.
FOTO: ERANOGUST